List 30. **NOVICE** Tečaj XLIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. julija 1891.

Z Dolenjskega, 28. julija 1891.

Zadnjič smo rekli, da evropski zapad vpliva na nas Slovence neprijetno v verskem oziru. Od zapada pa nam prihaja tudi ena druga misel, o kateri tudi ne moremo trditi, da bi nam bila koristna in našim okoliščinam primerna. Slišati je namreč v novejšem času med duhovščino glas: Ločimo se od posvetne inteligencije, postavimo se na svoje noge!

Ni dvombe, da se tudi ta misel zaseva med nas od naših zapadnih sosedov. Čisto naravsko je namreč, ako se dohovščina na Laškem, Francoskem in semtertje tudi na Nemškem postavlja na svoje noge in se po svoje urejuje; zakaj intelegencija je ondukaj duhovščini večinoma nasprotna, smelo bi se reči odločno sovražna.

Tacih razmer pa pri nas, hvala Bogu, do sedaj še ni, ter si jih tudi ne smemo želeti. Mislim, da tudi na nemškem Tirolskem, kjer so razmere zelo našim podobne, duhovščina ne misli ločiti se od posvetne inteligencije, temveč skuša z njo sporazumno delati. Še manj je pa take ločitve treba pri nas, ker bi bila toliko škodljivejša, kolikor smo mi v narodnem oziru na slabejem od Tirolcev. Vzemimo le naša društva. Združeni jih komaj vzdržujemo, in ni jedno se ne more ponašati, da ima obilico potrebne pomoči. Kako bi šele bilo, ako pojdemo podporniki na dvoje? Vzemimo nadalje naše javne zastope, kakor so državni in deželni zbor, občinski in drugi zastopi. Že zdaj neločeni skušamo, da je večkrat težava najti povsem sposobnih in pripravnih mož. Kako bi bilo pa potem, ko bo zametavala vsaka stranka vsacega, ki ni nje pristaš, mnogokrat morebiti samo zato, ker ga priporoča nasprotna stranka. Očitno je, da pri takem ravnanju narodne koristi ne morejo biti vsestransko dobro zastopane in da potem prepira in boja ne bo nikdar konec. Zakaj ne smemo pozabiti, če ena stranka danes zmaga in posili v ta ali oni zastop malo sposobne zastopnike, da je s tem že za vselej na konji. Zakaj zdaj je treba delati, in vse delovanje je dandanašnji očitno; kritika pa ima na razpolaganje javne shode, svobodni tisk in po občilih, ki jih imamo dandanašnji, uspešno zvezo s celim svetom. Ako potem en tak zastop nima uspehov, zlasti, če se mu lahko očita nesposobnost, ali ne pride potem cela stranka ob svojo veljavo?

Kako vse drugače je, ako sta združeni duhovska in posvetna inteligencija. Ako n. pr. napravi posvetno razumništvo ta ali oni praznik ter se ga udeleži tudi duhovščina, ali če je kaka cerkvena slovesnost in se je udeleži s celim srcem tudi posvetno razumništvo, kako lepo je to, kako blagodejno vpliva to v narodnem in verskem oziru na priprosto ljudstvo! Sploh pa vemo duhovni, kakor neduhovni, da v družbi, v kateri se nahaja veljaven duhovnik, ni se bati, da bi se govorilo ali delalo kaj nespodobnega ali pohujšljivega. Torej že iz tega ozira ni dobro, če se duhovni ločijo od posvetnih shodov in društev. Zatorej ne ločitev, ampak združitev bodi naše geslo; saj ne delamo za se, ampak za narod, ter nam je skrbeti za njegove dušne kakor telesne potrebe, kar pa dosežemo najuspešneje, najizdatneje z združenimi močmi.

Ako se nam torej, in sicer od dveh strani kliče: „le odločno, le odločno“, res, bodimo odločni, ampak ne v prepiru, ne v sovraštvu, temveč v ljubezni do naroda svojega. V tej ljubezni bomo potem tudi mi vsi zapopadeni, in naše delovanje bo tem srečnejše, čim odločneje bomo eden druzega podpirali. V to, pomozi Bog!

Luka Svetec

Mari naj Slovenci pojdemo v opozicijo?

Politični položaj je jako zamotan, nikdo za gotovo ne ve, kako se bode razvozlal. Vsak dan nam ga pokaže v drugačni luči. Danes zagledamo na političnem obzorji nemško-poljsko večino, jutri pa zopet izgine ta vznemirljiva prikazen. Za narodne zastopnike je tak položaj gotovo težaven, ter niti ne vedo, kdo bode jutri naš zaveznik, kdo pa naš nasprotnik. Vsako besedo, ki jo kdo izpregovori, mora dobro pretehtati, da ž njo ne razdere kake zveze, ali da koga ne porine v

vrsto nasprotnikov, ki bi utegnil nam biti drag zaveznik. Pri takih razmerah tudi poslanci v državnem zboru ne morejo govoriti z ono odločnostjo in jasnostjo, s katero se tako lahko pridobi popularnost pri občinstvu, s katero pa mnogokrat v politiki v enem trenotku več pokvariš, nego bodeš v več letih mogel popraviti. Zato pa ne moremo našim poslancem zameriti, da so letos v svojih govorih bolj krotki nego navadno, da se rajši bolj pečajo z narodno-gospodarskimi rečmi nego s čisto političnimi vprašanji, da marsikateri celo rajši molči, dasi se je baš od njega pričakovalo, da bode z največo odločnostjo se potegnil za narodne pravice.

Važno je vprašanje, kako naj se naši poslanci izmotajo iz sedanjih zmešnjav. Od neke strani vemo, da se bode precej svetovalo, kar pojdejo naj v opozicijo. Poslednja leta se je po nekih slovenskih glasilih večkrat v raznih varijacijah mogla brati trditev, da bi za Slovence ne mogla biti slabša liberalna vlada, nego je Taaffejeva. Ta trditev je pa kaj lahkomiselna in le kaže, kako pozabljivi da smo mi Slovenci. Mari se ni pred dobrimi trinajstimi leti še na Kranjskem skoro izključljivo nemški uradovalo? Kdo se ne spominja, da so tedaj skoro v vseh zastopih pri nas imeli Nemci večino? Sedaj se pa že na Štajarskem razširja slovensko uradovanje, in tudi na Koroškem se že kažejo znamenja, da napočijo za slovensko rajo boljši časi.

Vemo, da bodete rekli, to pa ni zasluga Taaffejeve vlade, temveč zato imamo zahvaliti le naš napredek. Mi ne tajimo, da smo zadnjih trinajst let tudi napredovali ali reči moramo, da bi napredek ne bil tolikšen, da je vladala ves čas nemškoliberalna stranka. Prav za prav je pa tudi velik del tega napredka le navidezen. Po naših mestih se je nemški in nemškutarski element zares malo umaknil s pozorišča, ali izginil pa še ni. Naj le pridejo za nemške liberalce ugodnejši časi, pa bodemo videli, kako bode jelo glavo vzdigovati nemštvo po naših mestih. Omenimo naj le dveh prikazni v letošnjem letu Po volitvi v gorenjskih in notranjskih mestih se je takoj slišalo, da je izvoljeni poslanec zmagal s pomočjo nemških glasov. To sicer ni bilo povsem resnično, ali to se pa ne da oporekati, da so pri tej volitvi tudi Nemci in nemškutarji oddali precej glasov. Po letošnji občinski volitvi v Ljubljani je tudi eden slovenski dnevnik očital nasprotnikom nemške glasove, drugi dnevnik pa tudi ni tajil, da so se nemški glasovi zares oddali. V tem slučaji tudi Nemci zmage niso odločili. Oba slučaja pa kaj jasno dokazujeta, da nemštvo v naših mestih še ni zamrlo, temveč je še faktor, s katerim bodemo morali računiti. Pisec teh vrst je pazno opazoval slovenski napredek poslednjih dvajset let. Marsikaj je opazil, kar mu ni ugajalo. Mej drugim mu je omeniti, da je 1877. l. pri deželnozborski volitvi v Kamniku nemški kandidat dobil jako veliko število glasov, koliko ravno, se pisec več ne spominja. Dve leti pozneje pa že skoro nobenega nemškutarja v Kamniku ni bilo, in pri državnozborski volitvi je dobil nemški kandidat še sedem glasov. Od kod taka prememba? Morda je smrtna kosa kar nakrat pokosila naše nasprotnike? Kaj še, premenila se je bila vladna sistema in iz mnogih nemškutarjev postali so čez noč navdušeni Slovenci. V Idriji doživeli so tudi poslednje desetletje nekaj podobnega, pa tudi po drugih kranjskih mestih je nemštvo začelo hitro giniti. Za Nemci in nemškutarji gotovo ne žalujemo, ali nekaj druzega je, česar se bojimo. Naj pride nemško ministerstvo, pa bodete videli, kako se bodo jeli Slovenci pretvarjati v Nemce. Za napredek, ki ga imamo zaznamovati v uradovanji, imamo se tudi mnogo vladi zahvaliti. Da ni izdala jezikovnih ukazov, potem pa še skrbela, da se izvršujejo, ne bili bi prišli tako daleč. Res je, da vlada v tem oziru zlasti po drugih slovenskih kronovinah ni storila vsega, kar bi bila morala.

Nemškega uradovanja pa ni bilo lahko odpraviti, kajti bilo je močno ukoreninjeno po dolgoletni rabi. Slovenskemu uradovanju se niso ustavljali le naši politični namestniki, temveč še bolj birokratje po pisarnah, ki so bili vajeni le nemškega uradovanja. Slovensko uradovanje do sedaj še ni ukoreninjeno. Ne malo uradnikov je še, kateri bi raje uradovali nemški nego slovenski. Zaradi tega bi pa nemški vladi ne bilo težavno odpraviti slovenskega uradovanja. Še posebnih ukazov bi ne bilo treba, saj bi se sedanje jezikovne naredbe tako kmalu pozabile, ko bi uradi vedeli, da viši krogi več ne odobravajo teh naredeb. Treba bode vsakako še nekaj let, da se slovensko uradovanje ukorenini. Zaradi tega je pa naše mnenje, da naj slovenski poslanci na Dunaji vse dobro premislijo in ne pojdejo v opozicijo, če za to ne bode skrajna potreba. Če Taaffeju odreko pomoč, utegnili bi ga prisiliti, da se bolj oklene Nemcev in začne vladati po njih volji, v kakem odločilnem trenotku bi ga tudi morda vrgli, in s tem bi pomagali nemškim liberalcem na krmilo. Taaffe ne bode namreč imel vedno take večine, kakeršno ima sedaj. Slovenski glasovi utegnejo še odločevati, ali tedaj bode treba skrajne previdnosti. Naši poslanci bodo morali gledati, da kaj dosežejo za naš narod, ali vender ne bodo smeli preveč napenjati, da s tem ne pomorejo nemškim liberalcem v dosego njih namena. Naše narodne pridobitve sedaj še niso tako utrjene, da bi z mirno vestjo naši narodni zastopniki usodo našega naroda mogli zaupati nam nasprotni vladi. Zatorej ne prenaglite se!

Govor državnega poslanca Kluna

v državnem zboru dne 26. junija 1891.

III. Uravnavanje Save.

(Dalje.)

Pri vodnih zgradbah ni dobro varčevati. Največkrat ima od tega škodo ne le država, temveč tudi prebivalci, katerim bi se bila zemlja rešila, da se je uravnava o pravem času začela, katero pa sedaj izgube! Da

je tako, pokazalo se je že. Mej Kresnicami, Hotičem in Litijo je Sava ljudem odnesla skoro vse travnike (tako je!) in tudi občinsko pot tako podkopala, da se je moral na njej ustaviti promet, in so torej nekatera sela popolnoma odločena od prometa z vnanjim svetom. Ljudje v tem kraji so zadnji čas poslali visoki vladi peticijo, da dá napraviti potrebne varstvene zgradbe, in to peticijo jaz najtopleje priporočam vladi, da se blagovoljno ozira na njo.

IV. Osuševanje Ljubljanskega močvirja.

Sedaj prehajam na najvažnejši predmet, to je, k osuševanju Ljubljanskega močvirja. Častita gospoda moja! Pač Vam ni treba šele razkladati, kakega pomena bi bilo, če bi se pridobilo 16.000 hektarov zemlje v bližini deželnega glavnega mesta za kmetijstvo. Zaradi tega pa niso le domači, temveč tudi vladni krogi obračali posebno pozornost popolnemu osuševanju Ljubljanskega močvirja. Zaradi pičlega časa nočem navajati, kaj se je v tem oziru storilo za časa Marije Terezije in Franca I. s tem, da se je napravil Zornov jarek in Gruberjev kanal, temveč hočem le omeniti, kaj se je storilo poslednja desetletja.

Že 1857. leta se je izdelal načrt za osuševanje močvirja, in ministerstvo notranjih reči ga je 1860. l. poskusilo izvršiti, pa ga ni izvelo do konca. Reka Ljubljanica in Gruberjev kanal sta se zares poglobila. Ko je pa podjetnik hotel poglobiti še Zornov jarek, pokazale so se take težave, da se je morala razrušiti stavbena pogodba, ki se je bila sklenila ž njim. Da se v bodoče preprečijo taki dogodki, naprosil je glavni odbor za osuševanje močvirja 1879. leta vlado, da skliče enketo, ki se bode posvetovala o osuševanji močvirja.

Ta enketa se je sešla 1880. leta, in udeležili so se je odlični strokovnjaki, katerih znanje slovi po Evropi. Omenjamo le avtorizovanega civilnega inženerja Podhayskega z Dunaja, dr. Vincentinija iz Trsta, Cesara Salvinija iz Milana in stavbenega nadsvetnika Podhayskega z Dunaja.

Enketa je natančno ogledala močvirje, potem pa temeljito pretresavala vprašanja, ki se tičejo osuševanja močvirja, na pr. vzroke povodnji, osuševanje in obdelovanje močvirja itd., in naposled je inžener Podhayski izdelal projekt v dveh alternativah, za kar se mu je iz zaklada za osuševanje močvirja plačalo 21.000 gld., tako da pripravljalna dela s troški za enketo iznašajo 26.000 gld.

Ta alternativni načrt predelal je pozneje inžener Podhayski sam, in tako premenjenega je potrdila tudi enketa. Priporočati je, da se ta predelani načrt izvrši, ker se s tem prihrani 252.800 gld.

Zastran tega, kdaj naj se delo začne, izrekla se je enketa, da je nujno priporočati, da se osuševalna, oziroma zagrajevalna dela začno, kakor hitro je mogoče, ker močvirju vedno prete povodnji. Izrekla se je pa tudi, da naj se vse delo enotno izvrši in da ni svetovati, da bi se posamični deli izvršili neodvisno od skupnega dela.

Deželni zbor kranjski je sklenil 1889. leta postavo o izvršitvi Po hayskega načrta. Če tudi je enketa nujno priporočala, da se dela hitro začno, če se tudi povodnji na Ljubljanskem močvirji leto za letom ponavljajo in se vedno pogostejša in veča (Poslanec Šuklje: Napravljajo vedno večo škodo!), če tudi se prebivalci, poškodovani po povodnjih, morajo leto za letom podpirati, če tudi bi bilo osuševanje močvirja največe važnosti za zdravstveve razmere v Ljubljani (tako je! na desnici), vender postava, katero je sklenil deželni zbor kranjski, še sedaj čaka rešitve in je bode še čakala, če se bode osuševanje presojevalo z onega stališča, na katerem je, upam vsaj, jedino poročevalec poljedelskega ministerstva. Po naši deželni postavi je za izvršitev načrta treba posebne postave, v kateri bi se dovolil za podjetje, proračunjeno na 1,400.000 gld., državni donesek, druge olajšave, kakor oprostitev pristojbin in kolkov i. t. d. Vlada pa hoče, da bi stvar prevzel melijoracijski zaklad. Če tudi se melijoracijski zaklad s predlogo, ki se nam je predložila, povekša s pol milijona na tri četrti milijona, vender mislim, da se omenjeno podjetje da izvršiti le s posebno postavo. S tem bodi opravičeno, da o tej stvari govorim tukaj, ne pa pri melijoracijskem zakladu.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Domače dežele.

Mladočehi. Mnogi so se nadejali, da se naposled vender le nekako sporazumejo Mladočehi, konservativci in Poljaki ter da se bode dala napraviti spet stara državnozborska večina. Kakor pa je danes iz merodajnih poljskih listov razvideti, postalo je tako sporazumljenje skoraj nemogoče. Najbolj pa je je onemogočil shod Mladočehov, ki je bil v Plznji minole dni. Na tem shodu je baje dr. Herold povedal, da se mladočeški klub popolnoma strinja z dr. Vašatyjem in njegovimi nazori glede vnanje avstro-ogrske politike ter da so bile dr. Heroldove in Tilšerjeve izjave v državnem zboru le navidezne ter posledica neke skrivne klubove taktike. Vsaka glava ima svojo pamet, in mladočeške glave imajo najbrže tudi svojo. Nam se zdi le to neumevno, kako so se Mladočehi prepričali, da se bode dalo za češki narod le takrat kaj doseči, kadar pride do vlade spet nemška levica. Še neumevnejša nam je pa njih hipna taktika. Saj vender ni državni zbor za to, da se v njem „slepe miši love“. In zakaj ni hotel dr. Herold svojega in mladočeškega kluba stališča zagovarjati v bodočih delegacijah?

V ogrskem državnem zboru je interpeloval poslanec Gabriel Ugron ministerskega predsednika zaradi znanih demonstracij na Reki. Pri tej priliki je pa jako razžaljivo govoril o stotniku 79. pešpolka Uzelcu. Zato je

prišel pa minule dni stotnik Uzelac v Budimpešto zahtevat zadoščenja od Ugrona. Zadoščenja pa ni dobil, ker se izgovarja Ugron, da zadenejo le tedaj njegove opazke Uzelca, ako je res, kar se bere v uradnem poročilu policijskega komisarja Reškega.

Sicer je pa provzročila ta stvar mnogo pozornosti, ter se je začelo pretresovati vprašanje, do kje naj sega imuniteta poslancev za slučaj razžaljenja izvenparlamennih oseb.

Vsled teh dogodkov je izstopil poveljnik 79. pešpolka grofa Jelačića iz „Casino patriotico“ in pa iz jahalnega Reškega kluba.

V Budimpešti mislijo zidati novo nemško gledališče, in je municipij uže v to privolil. Pogumni državni poslanec Gabrijel Ugron je pa interpeloval ministerskega predsednika ter ga vprašal, ali ne misli preprečiti tega izdajskega podjetja. Se hočemo li mi Slovani učiti strpljivosti od Ogrov? Kaže, da bi bilo prav.

Mnogo se govori, da bode odstopil honvedski minister baron Fejerváry, ker se ne ujema z mnenjem, da ne bi moral poslanec Ugron dati zadoščenja stotniku Uzelcu in pa sploh zaradi armado žalečih opazk poslanca Beöthy-a. Ta vročekrvni madjar je pri utemeljevanji svoje interpelacije, ki jo je stavil glede imunitete državnih poslancev, posebno ostudno napadal bivšega barona Jelačića. Morebiti zato, ker je rešil leta 1848. našo državo ter ukrotil s svojimi rojaki Hrvati madjarske puntarje. Znamenito je pa to, da ni temu grozovitemu „teremtete“ nobeden ugovarjal niti izmed ministrov niti izmev poslancev.

Vnanje države.

Rumunija. — Trgovske razmere med Avstro-Ogrsko in Rumunijo postajajo čim dalje povoljnejše ter se je nadejati, da se bode vender le sklenila trgovska pogodba med tem dvema državama. V interesu naše industrije bi bilo želeti, da se to brž ko mogoče zgodi.

Rusko. — Dne 23. t. m. je priplul oddelek francoskega brodovja v Kronstadt, kjer je bilo prav slovesno vzprejeto. Pri banketu, ki ga je priredil dne 24 t. m. francoski poslanik na čast častnikom francoskega brodovja, bil je tudi ruski generalni admiral veliki knez Aleksij. Francoski poslanik Laboye je napil ruskemu carju, veliki knez Aleksij pa predsedniku republike Carnotu in pa hrabremu brodovju francoskemu.

Angleški list „Times“ piše ob tej priliki, da je rusko-francoska zveza sicer močna, vender pa ne taka, da bi si upali državniki teh dveh velesil začeti vojsko.

Ruski dvor je počastil s svojim obiskom dne 25. t. m. francosko brodovje. Isti dan je bil banket na carski jahti „Deržava“, dne 28. t. m. pa v Petrovem dvorci na čast francoskemu brodovju. Z obiskom kakor tudi z vzprejemom francoskega brodovja se bavi danes vse evropsko časopisje. Večina časopisov trdi, da zdaj še gotovo ne skleneta javne formalne zveze Rusija in Francija. Nekateri ruski listi pišejo, da poplačuje rusko brodovje francoskemu z izvenrednim vzprejemom le stari dolg za mnogobrojne prijazne vzprejeme ob različnih prilikah po francoskih lukah.

Turčija. — Črna Gora nima miru pred Albanci, ki vedno nadlegujejo njene prebivalce z napadi, z ropanjem in tatvino. Turška vlada sicer vedno obeta na pritožbe Črnogorske vlade, da bode ostro kaznovala krivce ter pazila, da se ne bodo ponavljale take reči. Ali kaj pomaga, ko se v Albaniji nihče ne zmeni za turške vlade povelja. Sicer pa je po vsej Turčiji tak nered, da o javni varnosti skoro govoriti ni. To kaže, da ne more biti daleč konec Turčije, in v ta namen se baje snuje zveza balkanskih državic.

Angleška. — Pri dineju v Mansion-House je rekel Salisbury, da ne pozna nobenega časa, ko bi vnanja politika imela manj ovir in evropska politika veči mir, kakor je sedanji. Govornik je naglašal hitri razvoj Bolgarije in Egipta. Napovedani prihod francoskega brodovja v Portsmouth je nov in pomenljiv dokaz za miroljubje Francije. Zavezniki Angleške so tisti, ki hočejo mir in sedanjo razdelitev dežel.

Narodno-gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

Ta ustanovni zaklad je bil ustanovljen povodom 40 letnice vladanja Nj. Veličanstva cesarja Frana Jožefa I., in 8 ustanov po 25 gld. se od leta 1889. vsako leto dne 2. decembra razdeli.

Sklep seje z dne 10. decembra 1889., kako dobiti ustanovno glavnico, oziroma vsako leto potrebni ustanovni znesek 200 gld. za „cesar Fran Jožefovo jubilejsko ustanovo“, blagovolilo je visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo z ukazom z dne 12. januvarija 1890. l., št. 53906 potrditi in je zbornico pooblastilo, da postavlja do časa, dokler sedaj naložena ustanovna glavnica ne naraste do potrebne visočine, kar naj bi se doseglo z nadaljnimi prostovoljnimi doneski in z naraščajočimi obrestmi, — zgoraj navedeni, vsako leto potrebni ustanovni znesek 200 gld. v letne proračune.

Ker je z ozirom na navedeno vsoto še daleč oni čas, ko bo zbornica s svojim doneskom prenehala in se bo iz ustanovne glavnice same letni ustanovni znesek 200 gld. izplačeval, meni odsek, da bi izdatno pripomoglo, če bi se denar, katerega ima zbornica v blagajni, porabil v ta namen, na kateri način bi se lahko zbornični proračun za potrebni letni donesek 200 gld. v kratkem razbremenil.

V gotovini je bilo v blagajnici konec leta vsled zborničnega računa 5531 gld. 62 ½ kr., in tega denarja naj bi se znesek 2000 gld. v omenjeni namen porabil in plodonosno naložil.

Ker so se navedeni zneski našli v redu, stavi odsek sledeče predloge:

1. Računska zaključka zborničnega računa in pokojninskega zaklada za leto 1890. in poročilo o stanji ustanovnega zaklada za onemogle obrtnike se odobravajo;

2. o računskih zaključkih se daje računodajalcu absulotorij;

3. pravilno opremljeni zborični račun je v smislu § 21. zakona z dne 29. junija 1868. l., drž. zak. št. 85 z računom pokojninskega zaklada zborničnih služabnikov vred predložiti potom c. kr. deželne vlade visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu;

4. predlog, da se ustanovni zaklad „cesar Fran Jožefove jubilejske ustanove“ nekoliko dopolni z zborničnimi sredstvi, predloži naj se z izkazom o stanji ustanovne glavnice konec 1890. l. visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu v odobritev, v kateri namen naj se naprosi c. kr. deželna vlada, da predlog podpira.

Predlogi se vzprejmo.

III. Gospod zborični svetnik Janko Kersnik poroča, da se je začelo razpravljati vprašanje o obrtnopravnih razmerah tako zvanih oskrbovališč za tujce. Določiti je, ali je oskrbo tujcev smatrati sploh za obrt, in če, ali izhaja iz pravic gostilničarskega in krčmarmarskega obrta ter jo je zatorej smatrati za dopuščan obrt. Ako bi bilo zadnje vprašanje zanikati, preudariti bi bilo še, ali naj bi ne bila ta oskrba glede na varnost, nravnost in zdravje po § 24. obrtnega reda odvisna od koncesije in nje zadobitev od gotovih pogojev. Predno visoko ministerstvo odloči to vprašanje, želi zvedeti razmere o oskrbovališčih za tujce po posameznih upravnih okoliščih in mnenje o obrtnopravnem postopanji z oskrbovališči za tujce. Politična oblastva prve stopnje so uže predložila svoja poročila c. kr. deželni vladi, sedaj pa želi ona, da bi se tudi zbornica izjavila ter pri tem na umu imela po smislu ministerskega ukaza razne vrste oskrbovališč, kakor 1.) oskrbovališča zasebnih podjetnikov (hišnih posestnikov in strank najemnic), zlasti po zdraviščih, kateri dajo hrano pri njih stanujočim tujcem; 2.) stanodajalce sploh, ki dajo tudi hrano pri njih nastanjenim osebam (strankam podnajemnicam, sobarjem i. t. d.), 3.) oskrbovališča združena s hoteli in gostilnami.

Odsek je vprašanje, ali je oskrbo tujcev sploh smatrati za obrt, in če, ali izhaja iz pravic gostilničarskega in krčmarskega obrta in jo je torej smatrati za dopuščan obrt — natančno razpravljal in razvidel, da oskrbe tujcev ni smatrati za obrt, nikakor pa ne za dopuščan obrt. Ako bi se oskrbovanje tujcev spoznalo za obrt, obdavčili bi se oskrbovatelji tujcev, oni bi pa morali cene povekšati. Tujci bi zaradi tega gotovo ne prihajali obilneje, pa tudi ubožnejše prebivalce bi to hudo zadelo. Pa brez ozira na to oskrbovanja tujcev uže zato ni smatrati za obrt, ker nima obrtnega značaja, to bi se k večemu lahko reklo o oskrbovališčih združenih z gostilnami in hoteli, kateri pa so kot dopuščani obrti uže tako obdavčeni. Tudi vprašanje, ali naj bi bilo oskrbovanje tujcev po § 24.. obrtn. reda odvisno od koncesije in nje zadobitev od gotovih pogojev, mora odsek zanikati, ker taka naredba bi ne bila dobra iz varstvenih, nravstvenih, zdravstvenih in enakih ozirov, to pa zlasti iz tega razloga, ker imetelji takih oskrbovališč zaradi svoje koristi vedno sami pazijo, da se ne zgodi nič, kar bi njih zaslužku škodilo. Zatorej so imetelji oskrbovališč sami najboljši čuvaji za varnost, zdravje in nravnost svojih oskrbovancev.

Kar se tiče posameznih vrst oskrbovališč, to ni oskrbovališč zasebnih podjetnikov (hišnih posestnikov in strank najemnic) uže zaradi tega ne smatrati za obrt, ker so zlasti po zdraviščih sosebno v ta namen, da je laže stanovanja oddati tujcem, stanodajalci, kateri dajo tudi hrano pri njih nastanjenim osebam (strankam podnajemnicam, sobarjem itd.), pa imajo te ljudi bolj za domače ali za rodovince, torej izključuje tudi ta slučaj pojem obrtnosti.

Oskrbovališča združena s hoteli in z gostilnami so uže tako obdavčena, ker spadajo hoteli in gostilne med dopuščane obrte in ker jim uže tako ni moči zabraniti imeti oskrbovališč. Pri obdavčenji se jim, če so združeni s oskrbovališči, gotovo uže sedaj odmerja veči davek.

O razmerah omenjenih oskrbovališč na Kranjskem so politična oblastva prve stopnje ovedela in prijavila to le:

Oskrbovališč zasebnih podjetnikov (hišnih posestnikov in strank najemnic) ni na Kranjskem.

Oskrbovališča, po katerih dajo stanodajalci pri njih nastanjenim osebam tudi hrano, so v Ljubljani, v Kranji in na Jesenicah. V Ljubljani so imetelji majhnih stanovališč, kateri imajo na stanovanji in na hrani dijake. Imetelji so največ bolj ubožni. Dobiček je le neznaten, in ob njem v največ slučajih živi komaj imetelj oskrbovališča. Potem so tudi stanodajalci, ki zaradi svoje koristi dajo pri njih stanujočim delavcem tudi hrano. Dohodki, katere od tega dobivajo, so glede na to, da je delavcem kolikor mogoče malo računiti jedila, zelo pičli.

Slednjič je pri tej vrsti oskrbovališč omeniti strank najemnic, ki dajo posamezne nepotrebne jim sobe v najem samskim gospodom ali damam ter jih imajo tudi na hrani. Taki stanodajalci so izmed boljših ljudi ter ne iščejo, dajoč hrano svojim sobarjem, navadno znatnega dobička, ampak store to bolj iz prijaznosti. Takih oskrbovališč pa je malo.

V Kranji dajo samo strankam podnajemnicam ali sobarjem hrano, ker pa je po mnenji okrajnega gla-

varstva Kranjskega moči smatrati le za zasebno prijaznost ali za postransko pogodbo poleg najemne pogodbe, a ne za obrt.

Na Jesenicah so najnovejši čas tudi delavci, ki med tednom tam delajo in ob nedeljah žive pri svojih po sosednih občinah naseljenih rodbinah, pri zasebnih strankah na hrani in na stanovanji.

To nastanjanje in hranjenje delavcev je po mnenji okr. glav. Radovljiškega presojati prav tako kakor dijake na hrani, dosedaj pa ni dalo tamkaj povoda uradnemu postopanju niti z davčno - niti z obrtno-zakonskega stališča.

Oskrbovališč združenih s hoteli in z gostilnami ni na Kranjskem.

Na podlogi navedenih razmer je poročevalec v imenu odseka predlagal: Častita zbornica naj se izjavi v smislu tega poročila. — Predlog je bil vzprejet.

Dopisi.

Na Dobrovi, dne 26. julija. (Raznovrstno). V noči od 24. do 25. dne t. m. je na Dobrovi, kakor lansko leto kresno noč, s krampom odrinil tat vrata zakristije, šel potem skozi druga v cerkev, kjer je s silo odprl tri nabiralnice in pobral denar iz njih, drugo v zakristiji in v cerkvi pa pustil vse lepo pri miru. Denarja je morda bilo 8—10 gld. Za to zlodejsko delo bila mu je temna in deževna noč kaj ugodna.

Naj bi se takemu malopridnemu potepuhu kmalu prišlo na sled!

Letos se je manj sena nakosilo nego lani. Ozimnega žita bo malo, rž še povsod semena povrnila ne bode, pšenica bo pa nekoliko več zrnja dala. Turščica in drugi jesenski pridelki razen zelja obetajo sedaj prav povoljno letino. Tudi otave bo precej. Sadja, osobito jabolk, bode po nekaterih vaseh več nego lani, če jih ne bode toča otresla.

Letos je pri nas mnogo gadov. Dne 20. maja sem ujel 58 ⁄m dolgega modrasa, dne 21. istega meseca je pa pičil dečka z Dobrove. Pomagalo se mu je z brinovcem pa z „gadovcem“. Gadovec raste v vsej Dobrovski občini edino le na malem starem gradišči tam za Hruševim.

Dne 14. junija je v Brezji pri Gregor'i Dolenci v plitvem vodnjaku pred hišo utonilo 1 ½ leta staro dekletce. Tu je bila nesreča bolj kriva, nego malomarnost starišev.

Zdravstvo v naši fari je, hvala Bogu, vsestransko povoljno.

Šolsko leto končamo tukaj konec prihodnjega meseca.

M. Rant.

Razne reči.

— **Presvetli cesar** je podaril za popravo Sorške cerkve 200 gld.

— **Cesar bode** baje obiskal češko razstavo prve dni septembra meseca. Nemško-liberalna stranka bi najraje videla, da bi cesar ne šel v Prago. Na to meri vsa perfidna pisava njenih glasil, ki prav priprosto ovajajo ter pavšalno sumničijo. Obisk Srbov, ki so si te dni ogledali češko razstavo, dal je spet dovolj gradiva tem listom, da pišejo o panslavističnih, protiavstrijskih demonstracijah ter grdijo češki narod, ker je vzprejel dostojno srbske goste. A vender ni vse to, kar se v Pragi godi, niti senca znanih pangermanskih demonstracij, ki so se godile na Dunaji pri slavnosti nemških pevskih društev. Najnesramnejše je pa to, da zapisuje ta ščuvalna druhal vse, kar počenjajo tudi najrazposajenejši pobalini v Pragi, na rovaš vsemu narodu češkemu.

— **Presvetli cesar** se odpelje dne 19. avgusta t. l. iz Ischla na Dunaj, kjer ostane do 29. avgusta. Popoludne tega dne se odpelje z večim spremstvom z Dunaja v Celje ter se udeleži dne 30. in 31. avgusta vojaških vaj v Celjski okolici.

— **Minister za vnanje reči** grof Kalnoky se mudi uže nekaj dni na cesarskem dvoru v Ischlu.

— **Minister grof Taaffe** je šel baje minoli teden zato v Ischl na cesarski dvor, da poroča cesarju o sklepu državnega zbora ter da se kaj določnega sklene o cesarjevem potovanju v Prago, ki je baje spet postalo negotovo.

— **Finančni minister** dr. Steinbach je imenovan od presvetlega cesarja za tajnega svetnika.

— **Vabilo** na veselico katero prirede slovenski abiturijenti dne 3. avgusta 1891. l. v prostorih narodne čitalnice v Ljubljani na korist družbe sv. Cirila in Metoda. Vstopnina za osebo je 30 nov. Velikodušnosti se ne stavijo mejé. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Beseda bode na čitalničnem vrtu; ob neugodnem vremenu se vrši veselica v gorenjih prostorih.

— **C. kr. strokovna šola** za vezenje in umetno šivanje čipek je razstavila koncem šolskega leta dne 29. in 30. t. m. dela svojih učenk.

— **V nedeljo dne 2. avgusta** napravi Ljubljanski Sokol svoj izlet v Kamnik, kamor se odpelje s posebnim vlakom ob 1 in ¾ uri popoludne ter se vrne v Ljubljano zvečer ob 11. uri.

— **V Kamniku se je nastanil** v Prašnikarjevem kopališči zdravnik, ki zdravi po Kneippovi metodi.

— † **Umrl je** v Novem Mestu tamošnji odvetnik in bivši deželni poslanec dr. Janez Skedl.

— **Število udov** družbe sv. Mohorja je letos naraslo na 51.827, od lani se je pomnožilo za 3743.

— **Namestni škof dr. Angerer** na Dunaji je praznoval dne 23. t. m. svojo petdesetletnico, odkar je bil posvečen v mašnika. Presvetli cesar mu je čestital pri tej priliki s svojeročnim pismom.

— **Trgovinski minister Bacquehem** je odpotoval te dni v Galicijo in v Bukovino, da se osebno prepriča o ondotnih industrijskih razmerah in o rečeh sploh, ki spadajo v njegov resort.

— **Služba poštarja** v Št. Rupertu na Dolenjskem je razpisana. Obrok za prošnje traja tri tedne.

— **Češka razstava.** Milijon obiskovalcev je uže ogledalo češko razstavo. Pri tej priliki je podpresednik inžener Križnik imel govor pred mnogobrojnim občinstvom. Množica je navdušeno zaklicala „slava“ cesarju in odkrita zapela cesarsko pesem. Od cesarske pisarne je prišel brzojaven odgovor, da jemlje cesar to ovacijo milostno na znanje.

— **Deželni zbori** bodo letos sklicani šele sredi meseca decembra, državni zbor pa se snide oktobra meseca.

— **Deželni zdravstveni svet za Kranjsko** je sklenil prositi vlado, da bi se obrnila do deželnega odbora, mesta Ljubljanskega in kranjske hranilnice zaradi denarne podpore, s katero naj bi se odpošiljali skrofulozni otroci s Kranjskega v morsko kopel pri Gradeži. Tudi je ukrenil nasvetovati deželnemu šolskemu svetu, da bi poletenski čas ne bilo šole po ljudskih učilnicah tiste dni popoludne, kadar bi bilo dopoludne ob 11. uri 19—20 stopinj toplote v senci.

— **Iz letnega izvestja** više gimnazije v Novem Mestu posnemamo, da je bilo tam konec leta 207 učencev, in sicer 195 Slovencev, 11 Nemcev in 1 Čeh. Poučevalo je 21 učiteljev. Šolnine so plačali učenci 2580 gld. Stipendistov je bilo 18, ki so vsi skupaj potegnili 2483 gld. 49 kr.

— **V Trboveljskem premogokopu** „Brezno“ je ustavilo delo dne 26. t. m. 240 delavcev. Ravno tako je pustilo delo 60 delavcev v Hudi Jami. Delavci zahtevajo 8 urno delo.

— **Strela je ubila** dne 24. t. m. 14 letnega Janeza Dovgana iz Šambij, ko je zvonil k hudemu vremenu.

— **Samomor milijonarja.** Minole dni se je ustrelil ruski milijonar baron Osten-Sacken. Samomorilec je bil eden izmed najbogatejših ljudi Baltske provincije. Našli so pismo, v katerem je bila navedena kot vzrok samomoru enoličnost življenja.

— **Ponarejalca denarja.** V Trstu je prijele te dni policija nekega Alojzija Markoviča iz Trsta in neko Ivano Juvan iz Ljubljane ker sta ponarejala desetice.

— **Prihodnjo zimo** bodo priredili v Washingtonu slikarji kongres, na katerem bodo zahtevali, da odpravi vlada carino na inozemske slike.

— **Spominek Komenskemu.** Moravsko mesto Fulnek namerava postaviti v spomin delovanja velikega pedagoga Komenskega na mestnem trgu, kjer so leta 1871. vsadili Komenskega lipo, kamenit spominek s podobo Komenskega.

— **Slovensko cerkveno petje in slovenske propovedi v cerkvah Tržaskih in v Tržaski okolici.** Italijanska večina Tržaškega mestnega zbora, v katerem so krščeni in pravi židje, začela se je prav pridno pečati s katoliškimi cerkvami ter bi jih rada porabila za poitalijančevanje slovenskega ljudstva. V stolni cerkvi sv. Justa se jej je ta namen, kakor smo užo poročali, posrečil. Zdaj bi pa rada razširjala svoje agitacije tudi po okolici. Ker nameravajo v Barkovlji zidati novo cerkev, sklenil je Tržaški mestni zbor, da bode dovolil za to zgradbo le tedaj 15.000 pred, ako se bode v novi cerkvi pelo izključno v latinskem jeziku in vsako drugo nedeljo propovedovalo v italijanščini. Ljudstvo je vsled tega sklepa jake razjarjeno ter je sklenilo obdržati raje staro cerkev, nego privoliti v take pogoje. Čudna je pa pisava nekega Goriškega lista „Ecco del Litorale“, ki je glasilo društva „Circolo Catolico“. Ta list psuje Tržaške in Goriške slovenske liste, ki se protivijo takemu poitalijančevanju ter jim podtika panslavizem. Italijani so takoj složni, kadar gre proti Slovencem.

— **Užitnina in konsumni davek** v naši državni polovici sta znašala v letu 1888. 73,830.363 gld., v letu 1889. pa 102,836.193 gold., torej je porasel ta davek v enem letu za 29,005.830 gld.

Povodenj v Šleziji. Vsled večdnevnega deževanja in velikih ploh je reka Opava tako narasla, da jej je bila struga pretesna ter je poplavila mnogo rodovitnega polja, poškodovala mostove ter napravila celo po nekakaterih delih Opavskega mesta veliko škode.

— **Nevihte.** Konec minulega tedna je razsajal po Hrvatskem strašen vihar ter napravil pri poslopjih in na polji silno veliko škode. Tudi na Benečanskem je podirala nevihta poslopja, lomila drevje, ter toča pobrala ves pridelek po več vaseh.

— **Slovenska kuharica** ali navod okusno kuhati navadna in imenitna jedila je naslov knjigi, katero je spisala Magdalena Pleiweis in je v tretjem pomnoženem natisu na svitlo prišla. Vsebina tej knjigi je jako mnogovrstna. Posebno opozarjamo na določitev jedilnih listov na pr. ob zlati maši, ob umeščenji (inštalaciji), o pustnih dneh in mnogih drugih prilikah. Dobiva se v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani po gld. 1·50, lično vezana pa po gld. 1·80.

— **Koliko nam senice koristijo.** Pri nas živi nekoliko vrst senic, katere nas tudi po zimi ne zapuščajo. V tej dobi se žive edino le z mrčesnimi jajci. Kakor potrjujejo izkušnje, treba jim je na dan po 13 g take hrane, da se nasitijo. Ako obsega vsak gram najmanj 1000 mrčesnih jajčec, uniči ena senica vso zimo več nego eden milijon jajčec. Kdor torej uniči nežno življenje le eni senici, ta ohrani življenje milijonu mrčesov, kateri mu bodo uničevali njegov vrt. Akopram se senice jako množe — profesor Dokoupil v Hrudimu je pre-

računil, da potomstvo ene senice znaša v 6 letih do 6 milijonov senic — vender število teh hasljivih ptičic pri nas neprenehoma gine, kajti pokončujejo jih mnogi neprijatelji, kakor: podlasice in kune, skobci in kragulji, srake in šoje, vrane in kavke i. dr. Da privabimo senice na svoje vrte, postavimo po zimi nekoliko solnčnic s semenjem ter jih pritrdimo na kole po vrtih. Na oljnato seme solnčnic poletavajo senice, katere tako uspešno otimljemo ob ostrem mrazu gotovemu poginu. Živalce pa se navadijo naših vrtov ter jih marljivo čistijo mrčesa.

— **Goriško politično društvo „Sloga“** je sklenilo v odborovi seji dne 21. t. m., da se naprosita slovenska deželna odbornika, naj ne glasujeta za podporo 1500 gld. za laško opero in balet v Goriškem gledališči. V isti seji je tudi ukrenilo, naprositi gosp. dr. Nikolaja Tonklija, da v deželnem šolskem svetu odločno protestuje proti pačenju slovenskih krajevnih imen v letošnjem poročilu Goriške gimnazije. Prva reč je rešena ugodno. Deželni odbor Goriški je imel dne 22. t. m. sejo ter ni dovolil podpore.

— **Iz Istre** se nam piše: Prav važne občinske volitve se začno dne 3. avgusta t. l. v Pomjanu v veliki občini Koperskega okraja. Te občinske volitve so zato važne, ker bode njih izid mogočno vplival na državnozborske volitve, ki se imajo vršiti tudi prav kmalu, in od zmage pri prvotnih volitvah v tej občini, je odvisna sploh zmaga hrvaško-slovenske stranke zapadne Istre.

— **„Mir“** piše, da pojde na Dunaj deputacija prosit slovenskih ljudskih šol za Koroško jeseni, ko se snide zopet državni zbor. V ta namen se podpisujejo prošnje po vseh koroških slovenskih občinah. Ker se bodo vršile prihodnjo jesen po več koroških občinah občinske volitve, pripravljati so se začeli Slovenci uže zdaj na volitveni boj. Našim koroškim bratom se zdaj v narodnem oziru godi prav slabo, ali njih odločno postopanje v zadnjih časih nam daje vender upanja, da se bodo sčasoma vender le rešili iz nemškega potopa.

— **Užaljena teta in njeno maščevanje.** Neki dijak na Nemškem je čestital svoji teti o priliki nje 47. rojstnega dne. Začel je svoje pismo z besedami: Draga stara teta! — Ko je čez nekaj časa umrla teta in je bil pozvan dijak k zapuščinski obravnavi, naznanilo se mu je, da mu je teta zapustila 10.000 mark, da pa bode vsled tetine odredbe ta znesek potegnil šele leta 1924., namreč takrat, kadar bi bila teta, ko bi živela, stara 80 let. Glavnične obresti bode pa med tem časom dobivalo mesto S.

— **Hud vihar na Oceanu** je jako poškodoval Lloydov parobrod „Amphitrite“, ki se je vračal iz Bombaya v Trst. Vihar je bil tako silen, da je odnesel 250 sodčkov, napolnjenih z ricino-oljem, s krova ter jih pometal v morje. Morski val, ki se je zagnal v parobrod ter preplul njegov krov, odnesel je tudi šest popotnikov v morje, kjer so utonili.

— **Stevilo ljudskih in meščanskih šol na Dunaji** je, odkar so se združila predmestja z mestom, naraslo za 150 ljudskih in meščanskih šol z 80.000 učenci in 1400 učitelji in učiteljicami, tako da ima zdaj veliki Dunaj 300 ljudskih in meščanskih šol, 160.000 s učenci in s 3.500 učitelji in učiteljicami.

— **Na železniški postaji Saint-Mandé** blizu Pariza se je pripetila dne 26. t. m. po noči strašna nesreča. Ko je še stal na tiru vlak napolnjen z ljudmi, ki so se vračali z nekega izleta, pridrdral je od zadaj ravno po tistem tiru drug vlak s tako silo, da je lokomotiva zajezdila zadnje štiri vozove osebnega vlaka ter jih razdrobila. V vsakem teh vozov je bilo po kakih 70 oseb. Ker se je pri tem sunku odprl kurilni prostor lokomotive, raztresel se je ves ogenj po vozeh, ki so začeli takoj goreti. Mrtvih se računi kakih 50, ranjenih pa nad sto. Ko so izvlekli trupla mrtvih in ranjencev, bil je to grozen prizor. Več ljudi je baje zgorelo, veliko se jih je zadušilo, ko so gasili ogenj, drugi so bili strti. Časniki poročajo, da so pri tej priliki umrle cele družine. Zakrivil je to nesrečo baje vodja lokomotive, ki je s predzadnje postaje vozil z vso hitrostjo, ne brigaje se niti za svaritve dotičnega načelnika postaje niti za signale, ki so mu velevali, da ustavi. On se pa izgovarja, da mu so nalašč pokvarili zavornico ter da ni mogel ustaviti lokomotive.

— **Peš iz Kijeva v Pariz.** Mlada Rusinja Durnovo, netjakinja ministra za notranje reči, šla je 19. t. m. iz Kijeva in pojde peš v Moskvo. Iz Kijeva do Moskve je tisoč kilometrov. Iz Moskve bo šla mlada dama peš v Pariz ter se od tam vrnila peš v Kijev. To kaže, da postaja tudi tej mladi dami življenje — preenolično.

V Postojinski jami

priredi se dne **15. avgusta t. l.** ob 3. uri popoludne izvenredna veselica z **električno razsvetljavo**, kakor o binkoštih vsakega leta.

Vstopnina za osebo **1 gld.** Otroci pod 10. letom so vstopnine prosti. (3—2)

Budimpeštanske tržne cene z dne 29. julija 1891.

Pšenica gld. 10.15 do 10.60, rž gld. 8.40 do 8.60, ječmen 5.50 do 5.90, oves (novi) 5·60 do 5·75.

Kurzi na Dunajski borzi dne 30. julija.

Papirna renta	gld.	92·45.
Srebrna „	„	92·45.
Zlata „	„	111.65.
Marcijeva renta	„	102·30.
Napoleondori (20 frankov)	„	9·37½.
C. kr. cekini	„	5·59.
Nemške marke	„	57·95.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.